Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan Finland, Norge och Sverige med anledning av bildandet av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner överenskommelsen mellan Finland, Norge och Sverige med anledning av bildandet av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, vilken ingicks i december 1990. Enligt överenskommelsen ombildas Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter till en svensk offentlig stiftelse, "Stiftelsen Utbildning Nordkalotten". Stiftelsen skall fortsätta centrets verksamhet genom att anordna arbetsmarknadsutbildning för i första hand de svenska, norska och finska delarna av Nordkalotten.

Avsikten är att stiftelsens verksamhet skall finansieras med inkomster från försäljning av utbildning. Arbetskraftsmyndigheterna i avtalsstaterna skall kunna skaffa utbildning av stiftelsen till självkostnadspris. Det arbetsmarknadspolitiska ansvaret för utbildningen och finansieringsansvaret skall ligga hos avtalsstaternas arbetsmarknadsmyndigheter. Vid övergången till systemet med en stiftelse är det meningen att länderna skall förbinda sig att under tre år skaffa ett visst antal utbildningsplatser hos stiftelsen. De finländska studerande som har antagits till utbildningen skall erhålla studiesociala förmåner enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

De utgifter som staten årligen kommer att ha till följd av omorganiseringen stiger från ca 3,5 milj. mk till 5,5 milj. mk.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

År 1971 ingicks en treårig överenskommelse mellan Finland, Norge och Sverige om Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter och år 1974 om den fortsatta verksamheten vid centret (FördrS 10/76).

Vid utbildningscentret kan man för närvarande anordna arbetsmarknadsutbildning för behoven i Finland, Norge och Sverige. Island och Danmark kan beställa utbildning av centret. Dessutom kan centret sälja utbildning och andra produkter som anknyter till anordnandet av utbildning. Centret har möjligheter att ordna boende och bespisning. Vid behov anordnas dessutom elevsocial verksamhet.

1.2. Orsaker som lett till omorganiseringen

Svenska staten har bidragit med betydande summor till utbildningscentret, eftersom myndigheterna i Finland och Norge i enlighet med 1974 års överenskommmelse lämnat bidrag till kostnaderna enligt antalet studerande med en summa som motsvarat utbildningen i respektive land. Finland har betalat ca hälften av det faktiska pris för utbildningen som Sverige har uppgivit. Bl.a. detta har varit en orsak till att länderna inte har haft likvärdiga möjligheter att påverka centrets utbildningsplanering. Åtminstone har det inte gått att anpassa och utveckla utbildningen enligt de förhållanden och krav som funnits i Finland.

Vid utbildningscentret följer man i regel svenska undervisningsprogram. Översättandet av undervisningsprogrammen till finska har framskridit mycket långsamt, bl.a. på grund av att medel saknats.

Centret har dessutom varit alltför stort, och

verksamheten oekonomiskt uppdelad på två ställen. Många undervisningsområden är synnerligen traditionella och motsvarar inte yrkesstrukturerna på kalottområdet. Det har inte varit möjligt att ha ändamålsenlig utbildningsplanering, främst på grund av den ojämna kostnadsfördelningen. Under de senaste åren har man dessutom misslyckats med att rekrytera elever till den traditionella utbildningen. Dessutom har det funnits stora problem med att få lärare, i synnerhet från Norge, på grund av olika löneförmåner.

2. Ärendets beredning

Utbildningscentrets problem har man varit medveten om under en lång tid och centrets framtid har dryftats av talrika arbetsgrupper. Redan åren 1987 och 1988 inlämnades två utredningar om reformering av centrets administration till behandling av det nordiska arbetsmarknadsutskottet. Projektet gav inget resultat, eftersom alla nordiska länder inte ställde sig bakom en omorganisering av centret till en samnordisk institution. År 1988 tillsattes en ny arbetsgrupp, som fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till fortsatt verksamhet med centret som en gemensam självständig organisation för de tre länderna. Arbetsgruppen föreslog att centret skulle ombildas till en självständig statlig stiftelse. I september 1989 sammankallade Sveriges arbetsmarknadsminister en arbetsgrupp som fick i uppdrag att utarbeta regler för ombildandet av centret till en stiftelse. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande i februari 1990.

Utlåtande om betänkandet har avgivits av arbetsförvaltningarna i Finland och Norge, skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige, utbildningscentret i fråga samt i stor utsträckning av berörda svenska arbetsmarknadsorganisationer. I utlåtandena ansågs det motiverat att lösa centrets problem genom att upprätta en stiftelse.

3. Propositionens organisatoriska verkningar

Ombildandet av utbildningscentret till en stiftelse innebär att det administrativa beroendet av arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige upphör. Detta betyder bl.a. att man inte längre är tvungen att följa de tungrodda svenska programmen för ekonomisk uppföljning. Kvoten för de elevplatser som beställs på centret minskar med ca en tredjedel vid ingången av år 1991 i och med övergången till stiftelsemodell. Samtidigt minskar också lärarbehovet med en tredjedel. Dessutom försöker man koncentrera verksamheten till ett ställe, vilket minskar på förvaltningskostnaderna.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Saneringen av centrets verksamhet leder på lång sikt till bättre kvalitet på utbildningsutbudet och mera ändamålselig användning av de medel som reserverats för verksamheten. För närvarande har Finland utfäst sig att köpa 100 elevplatser på centret. Till detta har behövts statliga anslag om ca 3,5 milj. mk om året. Avsikten är att reducera antalet platsbeställningar till 60 år 1991. Dessutom måste boendekostnader betalas för uppskattningsvis 100 kursdeltagare om året. Enligt gällande kostnadsnivå betyder detta att man bör reservera ca 5,5 milj. mk om året för verksamheten. För år 1991 har anslagen upptagits under moment 34.30.51 i budgeten (Köpta tjänster som hänför sig till arbetskraftspolitisk vuxenutbildning).

DETALJMOTIVERING

1. Överenskommelsens innehåll

Artikel 1. I artikeln fastställs stiftelsens förvaltningsmodell, hemort, namn och syfte.

Artikel 2. Stiftelsen är självständig och resultatansvarig. Den efterstävar inte vinst och ett eventuellt överskott skall användas för dess verksamhet.

Artikel 3. I artikeln fastställs det extra ekonomiska anslag som svenska staten bidrar med. År 1991 skall det vara sju miljoner kronor, 1992 sex miljoner och 1993 fem miljoner kronor.

Artikel 4. I artikeln fastställs sammansättningen av stiftelsens styrelse och dess mandatperiod. Varje land skall ha två ledamöter i styrelsen och två suppleanter. Mandatperioden är två år.

Artikel 5. Stiftelsen har en direktör, som svarar för de löpande ärendena. Stiftelsens styrelse utser direktören för en tid av fyra år.

Artikel 6. Från ingången av år 1991 skall avtalsstaterna betala de faktiska kostnaderna för kursverksamheten. Länderna skall förskottsvis varje kvartal erlägga betalning för de beställda platserna.

Finland utfäster sig att köpa 60 årsplatser för tre år, Norge 100 och Sverige 140 utbildningsplatser.

Artikel 7. Vidare förbinder sig avtalsstaterna att betala för de faktiska boendekostnaderna och att i början av varje år meddela minimibehovet av inkvartering. Också denna kostnad skall betalas i förskott kvartalårsvis.

Artikel 8. Det sändande landet, vars arbetsmarknadsmyndigheter utser de studerande, svarar för fastställandet och betalandet av kursdeltagarnas elevsociala förmåner.

Artikel 9. I fråga om avlöningen av personalen följer man i regel de svenska lönevillkoren. Till anställda som inte kommer från Sverige betalas dessutom de tillägg som gäller för personal vid nordiska institutioner.

Artikel 10. Stiftelsen skall, om möjligt, ha utbildare från alla tre länder.

Artikel 11. Arbetsministrarna skall följa upp stiftelsens situation efter två verksamhetsår.

2. Ikraftträdande

För Norges och Sveriges del har överenskommelsen trätt i kraft den 1 januari 1991. Eftersom ikraftträdandet för Finlands del kräver samtycke av riksdagen, träder överenskommelsen i kraft för Finlands del 30 dagar efter den dag då Finland har meddelat det svenska utrikesdepartementet att överenskommelsen har godkänts. Eftersom de medel som behövs finns anvisade i årets budget, har Finland deltagit i stiftelsens verksamhet från årets början.

3. Behovet av riksdagens samtycke

Enligt artikel 6 i överenskommelsen förbinder sig länderna att beställa utbildning av sitftelsen för minst tre år framåt. Överenskommelsen innehåller sålunda utfästelser som har samband med statsbudgeten, och därför behövs riksdagens godkännande till dessa delar.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 33 § regeringsformen föreslås,

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver Riksdagens samtycke i den i Stockholm den 21 december 1990 ingångna överenskommelsen mellan Finland, Norge och Sverige med anledning av bildandet av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.

Helsingfors den 4 oktober 1991

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Utrikesminister *Paavo Väyrynen*

ÖVERENSKOMMELSE

mellan Finland, Norge och Sverige med anledning av bildandet av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Regeringarna i Finland, Norge och Sverige, som år 1971 kom överens om att ett Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter skulle inrättas i Övertorneå i Sverige, har enats om följande:

Artikel 1

En svensk stiftelse kallad "Stiftelsen Utbildning Nordkalotten" skall bildas. Stiftelsen skall ha sitt säte i Övertorneå kommun och skall från och med angivet datum anordna och utveckla arbetsmarknadsutbildning för i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Stiftelsen har även rätt att sälja andra tjänster och produkter som följer av utbildningsverksamheten.

Stiftelsen skall i sitt arbete verka för ett ökat nordiskt samarbete och undervisningen skall bedrivas så att den kan följas av deltagare som behärskar antingen det finska, norska eller svenska språket.

Artikel 2

Stiftelsens verksamhet skall finansieras i huvudsak genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Stiftelsens verksamhet skall inte bedrivas vinstsyfte. Överskott får användas till att täcka eventuellt underskott påföljande verksamhetsår eller på annat sätt återföras till verksamheten.

Artikel 3

Den svenska staten åtar sig genom denna överenskommelse att bidra till stiftelsens verksamhet med ett årligt belopp om 7 miljoner svenska kronor respektive 6 och 5 miljoner svenska kronor för åren 1991, 1992 och 1993. De anslagna medlen får användas till att finansiera personalutvecklings- och marknadsföringsinsatser samt till elevsocial verksamhet inom stiftelsen.

Frågan om Sverige därefter skall utge ytterligare bidrag behandlas i samband med den uppföljning av denna överenskommelse som skall göras av ministrarna med ansvar för arbetsmarknadsfrågorna efter stiftelsens två första verksamhetsår.

Artikel 4

Stiftelsens verksamhet skall ledas av en styrelse bestående av två ledamöter från vardera Finland, Norge och Sverige. För varje ledamot skall även utses en suppleant. Mandatperioden skall vara två år.

Artikel 5

För stiftelsens löpande verksamhet svarar en direktör som tillsätts av stiftelsens styrelse. Direktören anställs för en tid av fyra år. Strävan bör vara att vid anställning av ny direktör välja en person som är medborgare i något annat av de tre länderna än de två tidigare innehavarna.

Artikel 6

De tre länderna skall betala den faktiska kurskostnaden för sina deltagare. Länderna skall inför varje nytt verksamhetsår avtala med stiftelsen om att köpa ett bestämt antal årliga utbildningsplatser. Länderna skall såvitt gäller de avtalade årliga utbildningsplatserna till stiftelsen, förskottsvis varje kvartal, betala minst en fjärdedel av det kontrakterade beloppet. Därutöver kan länderna successivt under året avtala med stiftelsen om att köpa särskilda kurser.

Under stiftelsens tre första verksamhetsår garanterar Finland, Norge och Sverige att för varje år av stiftelsen köpa 60, 100 respektive 140 årliga utbildningsplatser.

Artikel 7

De tre länderna skall betala den faktiska boendekostnaden för sina kursdeltagare. Länderna förbinder sig att inför varje verksamhetsår teckna avtal med stiftelsen om förhyrning av lägenheter, som stiftelsen åtar sig att ställa till förfogande. Länderna skall till stiftelsen, förskottsvis varje kvartal, betala den avtalade boendekostnaden.

Artikel 8

De av de nationella arbetsmarknadsorganen utsedda deltagarna i arbetsmarknadsutbildning vid stiftelsen skall uppbära de utbildningsbidrag, som bestäms av respektive lands arbetsmarknadsmyndighet. Bidragen betalas av hemlandets myndighet.

Artikel 9

För anställda vid stiftelsen bör tillämpas samma regler om löne- och anställningsvillkor och tjänstgöringsförhållanden som gäller vid arbetsmarknadsutbildning i Sverige.

Därutöver bör kunna utgå tillägg enligt i stort sett de regler som gäller för personal vid nordiska institutioner. Det ankommer på styrelsen att utarbeta förslag och efter förhandling besluta/träffa avtal om vilka tillägg som skall gälla för stiftelsen, tilläggens storlek och villkoren för att erhålla dem.

Vidare bör utarbetas bestämmelser om tjänstledighet under den tid man är anställd vid stiftelsen, liksom regler om på vilket sätt tjänstgöringen där skall tillgodoräknas som tjänstetid och vara förenad med pensionsrätt.

Artikel 10

Vid anställning av utbildare vid stiftelsen bör eftersträvas en fördelning mellan Finland, Norge och Sverige, som motsvarar fördelningen av kursdeltagare från de tre länderna.

Artikel 11

Ministrarna med ansvar för arbetsmarknadsfrågor skall följa upp verksamheten vid stiftelsen och ta initiativ till eventuellt avtal om ändring av överenskommelsen efter stiftelsens två första verksamhetsår.

Artikel 12

Denna överenskommelse träder för Norges och Sveriges del i kraft den 1 januari 1991. För Finlands del träder den i kraft trettio dagar efter den dag då Finland meddeiat det svenska utrikesdepartementet att överenskommelsen har godkänts. Genom denna överenskommelse upphävs överenskommelsen från den 20 december 1974 med senare gjorda ändringar och tillägg.

Artikel 13

En part kan efter det att överenskommelsen varit kraft i tre år uppsäga densamma genom ett skriftligt meddelande härom till det svenska utrikesdepartementet, som meddelar de övriga parterna om mottagandet av sådant meddelande och om dess innehåll.

Uppsäger en part överenskommelsen skall överenskommelsen upphöra att gälla två år efter den dag då det svenska utrikesdepartementet mottagit meddelandet om uppsägningen. Ministrarna med ansvar för arbetsmarknadsfrågor skall efter en uppsägning ta initiativ till överläggningar om den fortsatta verksamheten vid stiftelsen.

Artikel 14

Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos det svenska utrikesdepartementet, som tillställer de övriga parterna bestyrkta kopior därav.

Till bekräftelse härav har de vederbörligen befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Stockholm den 21 december 1990, i ett exemplar på finska, norska och svenska, vilka samtliga texter har samma giltighet.